

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Helt ärligt berikar vi ert språk

En studie om ungdomars uppfattning om multietniskt ungdomsspråk och
förekomsten av dess språkdrag hos unga vuxna

Heléna Andersson

Språkvetenskapligt självständigt arbete 15 hp, SSA 136

Ämne: Svenska som andraspråk

Termin: Vt 2018

Handledare: Julia Prentice

Sammandrag

Syftet med studien är att undersöka vilken syn ungdomar har på förortssvenska samt att se om språkdragen av denna varietet finns kvar hos talare av varieteteten när de nått en vuxen ålder. Studien har både en kvantitativ och en kvalitativ del. Den kvantitativa delen utgörs av en enkätundersökning med 35 deltagare och resultaten därifrån presenteras i en tabell. Den kvalitativa delen består dels av öppna frågor i enkäten men framförallt av 7 intervjuer. Den kvalitativa analysen är inspirerad av innehållsanalysmetoden och svaren har kategoriserats i grupper med liknande uppfattningar.

Enligt undersökningen varierar ungdomars syn på förortssvenska beroende på om informanterna själva talar varieteteten eller inte. Talarna av varieteteten har genomgående en mer positiv syn på förortssvenska och ser många fördelar med att tala förortssvenska. Resultaten av intervjuerna visar att förortssvenska används som samtalsstil även när talarna nått en vuxen ålder men då oftast i mindre utsträckning än när de var ungdomar och med ett tydligare syfte.

Nyckelord: *multietniskt ungdomsspråk, identitet, förortssvenska, språkdrag av förortssvenska, attityder till förortssvenska*

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Syfte och frågeställning.....	2
3. Teoretisk bakgrund och tidigare forskning	3
3.1. Dialekt	3
3.2. Sociolekt.....	4
3.3. Kronolekt.....	4
3.4. Multietniskt ungdomsspråk.....	5
3.5. Språk och attityd.....	7
3.6. Identitet och språk	9
4. Metod och material.....	10
4.1. Metod	10
4.2. Urval.....	10
4.3. Genomförande.....	11
4.3.1. Enkät.....	11
4.3.2. Intervju.....	11
4.4. Analys.....	12
5. Resultat.....	14
5.1. Resultat enkät	14
5.1.1. Enkät slutna frågor.....	14
5.1.2. Enkät öppna frågor	16
5.1.3. Varför talar vissa förortssvenska	16
5.1.4. Synsättet hos talare av förortssvenska	18
5.1.5. Synsättet hos icke-talare	20
5.2. Resultat intervjuer	21
5.3. Identitet.....	22
5.3.1. Både svensk och inte	23
5.3.2. Icke svensk	23
5.4. Motivation	23
5.4.1. Enklare med vänner.....	24
5.4.2. Hålla andra utanför	24

5.4.3.	Ursprung	24
5.5.	Personlig bild av förortssvenska	25
5.5.1.	Egna ord.....	25
5.5.2.	Ålder	26
5.5.3.	Vackert språk som ger fördelar	26
5.6.	Samhällets bild av förortssvenska	27
5.6.1.	Innovativt och fantasifullt.....	27
5.6.2.	Destruktivt och förstörande	28
6.	Diskussion	29
6.1.	Synen på förortssvenska.....	29
6.2.	Varför talar vissa förortssvenska?	30
6.3.	Varför talar unga vuxna förortssvenska?	31
6.4.	Förortssvenskan, identiteten och samhället.....	32
6.5.	Motivation och förortssvenska.....	33
7.	Slutsats.....	35
7.1.	Vidare forskning.....	36
8.	Litteraturförteckning	37
	Bilagor.....	39
	Bilaga 1: Enkäten	39
	Bilaga 2: Intervjufrågor.....	41

1. Inledning

I många invandratäta förortsområden runt om i landet har det växt fram ett ungdomsspråk influerat från många olika språk. Detta språk kan betecknas med samlingsnamnet multietniskt ungdomsspråk och talas till största delen av just ungdomar i förorterna. Intresset kring detta språk var stor i mitten av 1990-talet men debatten kring varietetens pågående fortfarande. Medias och samhällets bild av detta språk är delat. Många ser det som ett språk förknippat med utanförskap och kriminalitet medan andra menar att det är ett kreativt och nyskapande språk som berikar. Föräldrar och pedagoger i invandratäta förorter har uttryckt oro för att ungdomarnas samtalsstil och användande av multietniskt ungdomsspråk kommer begränsa dem i sin kunskapsinhämtning och hindra dem från att integreras i det svenska samhället (Fraurud och Bijvoet, 2004:389). Andra beskriver språket som nyskapande och menar att det är ett medvetet val ungdomarna gör, när de talar på det här sättet, som bara visar på språkbegåvning.

Frågan om ungdomsspråket berikar eller begränsar ungdomarnas språk finns det således delade meningar om. Röster från vuxna hörs ofta och bilden av deras åsikter kommer fram i media. Men vad tycker ungdomarna själva? Är de medvetna om den bild av marginalisering som media ibland skrivit om eller växlar de fullt medvetet mellan de språk som de behärskar beroende på syfte och mottagare? Att det multietniska ungdomsspråket växt fram i invandratäta områden är helt naturligt. Variationen på modersmål som influerar språket är stort och ungdomars kreativitet är obegränsad. Det är många som forskat kring språket och undersökt ungdomars användande av varietet. Men vad händer med språket när ungdomarna blir vuxna? Fortsätter de att tala det språk som de vuxit upp med? Fraurud och Bijvoet (2004:398) skriver att det fortfarande är oklart om språket kommer att leva kvar när dessa ungdomar blir vuxna som en social varietet. I Sverige finns inte mycket forskning kring detta, men enligt en engelsk undersökning finns delar av ungdomsspråket kvar aktivt hos talare även i vuxen ålder (Bijvoet och Fraurud 2013:382)

2. Syfte och frågeställning

Jag vill undersöka vilken syn ungdomar idag har på multietniskt ungdomsspråk. Jag vill även undersöka vad som händer med varietetens språkdrag som tillskrivs unga talare från invandratäta områden, när de blir vuxna.

- Vilken syn har ungdomar på förortssvenska?
- Använder unga vuxna från mångkulturella förortsområden förortssvenska på något sätt när de talar och vilken betydelse har den för dem, i så fall?

Frågan om vilken syn ungdomar har på förortssvenska har jag undersökt genom en enkät, baserat på 35 elever i åldern 16-19 år. Om unga vuxna från mångkulturella förortsområden har kvar språkdrag från förortssvenskan har jag undersökt genom 7st intervjuer. Jag inleder nedan med en teorigenomgång samt tidigare forskning kring förortssvenska som är relevant för undersökningen.

3. Teoretisk bakgrund och tidigare forskning

Ett och samma språk varierar på många olika sätt. Varieteterna påverkas geografiskt, men beror också på gruppen som talar dem, i vilken situation de används och vilken funktion de har. Varieteterna för samman en grupp människor i en språkgemenskap som samtidigt avgränsar dem språkligt mot omvärlden. Sundgren (2013:77) menar att språket varierar mellan olika personer men även hos varje enskild person. Alla har olika förmåga att göra växlingar mellan varieteter som alltså beror på kontext, situation och vilken samtalspartner som är aktuell. De olika nivåerna som påverkar ett språk presenterar Einarsson (2001:146) genom beskrivningar av *dialekt*, *sociolekt*, *kronolekt* och *sexolekt*. Dialekt står för de geografiska skillnaderna i ett språk medan sociolekt utgör skillnader som markerar vilken samhällsklass eller annan social gruppering man tillhör. Språkliga varieteter som beror på talarens ålder benämns kronolekt och sådana som grundar sig på talarens kön för sexolekt.

Regionala och sociala faktorer så som dialekt och sociolekt brukar enligt Bijvoet och Fraurud (2013:371) räknas som mer beständiga. En kombination av dessa två bildar *sociodialekt*. Dessa varieteter talas av majoriteten av befolkningen i ett visst område. När användandet är mer begränsat till en viss grupp och ett visst tillfälle i ett område benämns det istället för gruppsspråk skriver Bijvoet och Fraurud (2013:374). Nedan kommer jag beskriva språkliga skillnader mellan dialekt och sociolekt samt kronolekt i allmänhet och multietniskt ungdomsspråk i synnerhet. Sexolekter kommer jag inte gå in på då det inte har någon relevans för min undersökning. Jag kommer även redogöra för samhällets attityder till språkliga variationer i förhållande till status och även vad forskning säger om identitet och motivation kopplat till språkbruk.

3.1. Dialekt

Språk som talas i ett visst geografiskt område kallas dialekt. Andersson (2013:39) skriver att ett språk har flera olika varieteter som skiljer sig genom språkliga drag, uttal, ordförråd och grammatik. Einarsson (2011:147) menar att de skillnader som är

lättast att höra är variabler kopplade till uttal, ordförråd och böjning, men även syntaktiska skillnader finns mellan olika dialekter.

3.2. Sociolekt

Språket kopplat till social bakgrund är svårare att specificera än de geografiska skillnaderna. Det finns inte någon skarp gräns mellan dialekt och sociolekt och sättet man använder dialekten på kan ge en bild av vilken grupp i samhället man tillhör. Einarsson (2011:155) hävdar att grundprincipen är att man hamnar högre upp på den sociala skalan ju mer utjämnad dialekt man har. Men han säger vidare att gränserna är svåra att dra och att det finns många människor som inte följer mönstret på samma sätt som i dialekt och kronolekt. Nordberg (2013:14) skriver att alla ord vi använder får sociala konsekvenser. Så fort vi säger något blottar vi information om kön, ålder, social och regional tillhörighet, tillfällig sinnesstämning och personliga egenskaper. Språk används med få undantag endast i sociala situationer och har då ett socialt innehåll.

Olika sociolekt kan uppstå inom olika grupper i samhället och även inom olika yrkesgrupper men är ibland självvalda för olika syften i vissa grupper. Språkliga varieteter uppstår i samspel mellan människor och ger dem gemenskap och samhörighet. Sättet att tala blir ett gemensamt uttryck för liknande erfarenheter både sociala och åldersmässiga. Einarsson (2011:156) menar att sammanhållningen markerar inåt gruppen samtidigt som den markerar avståndet utåt.

3.3. Kronolekt

Gunnarsdotter (2008:236) skriver att inom forskning har ålder varit en grundläggande variabel när det gäller språk kopplat till sociala funktioner under en längre tid. Att beskriva språkstil efter ålder är inte helt lätt då det förutom ålder även är kopplat till specifika sociala erfarenheter skriver Einarsson (2011:194). De flesta studier bygger därför på biologisk ålder vilket är enklast. Einarsson (2011:195) beskriver vidare, att den ålder som förknippas med ungdomsspråk vanligen är från

13 till 23 år. Till skillnad från de geografiska skillnaderna som blir allt mer utjämnad är generationsvarieteter vanliga i dagens samhälle.

Syftet med ungdomsspråk är just att vara ungdomlig och är till skillnad från standardsvenskan mer lekfull, kreativ och uttrycksfull skriver Einarsson (2011:196). Stilen tar avstånd från vuxnas sätt att samtala som av ungdomar kan uppfattas som tråkigt och pråktigt. Einarsson (2011:203) skriver att det som utmärker ungdomsspråk oftast är småord, slang och svordomar. Han säger att detta kan av vissa tolkas som bristande språklig och även kognitiv förmåga.

Ungdomsspråk är ingen ny företeelse men utvecklas olika på grund av vilka influenser som råder. När invandringen från landsbygden till städerna var stor kring förra sekelskiftet uppstod ett specifikt ungdomsspråk där inflyttningen var kraftig på begränsade områden. På samma sätt har den stora invandringen från andra länder bidragit till det språk som vi idag, bland många andra namn, kallar multietniskt ungdomsspråk. I en förort till en storstad hitta man uppåt 100 olika modersmål och där blir svenskan det språk som är sammanknyttande för invånarna.

3.4. Multietniskt ungdomsspråk

Multietniskt ungdomsspråk är ett samlingsnamn för det kamratspråk som talas och markerar samhörighet i invandrartäta förorter bland ungdomar. Vissa specifika benämningar förekommer till lokalt benägna platser men de namnen används även som beteckning i andra delar av landet (Gunnarsdotter Grönberg, 2013: 253). De vanligaste benämningarna har varit ”rinkebysvenska” och ”förortsslang” men namn som ”blattevenska”, ”förortssvenska”, ”miljonsvenska” och mer lokala varianter som ”rosengårdssvenska” förekommer också. Vilken benämning som används speglar enligt Källström (2011:132) olika attityder till multietniskt ungdomsspråk. Han beskriver tre olika synsätt som råder. Den första är en negativ attityd där språket ses som ofullständig, oren och underlägsen svenska. De andra attityderna är dels en mer neutral inställning där varieteten uppfattas som lämpligt gruppsspråk bland ungdomar men opassande i andra sammanhang och slutligen en mer positiv syn där varieteten ses som nyskapande och spännande med sina utländska inslag.

Om förortssvenskan faller under benämningen dialekt eller sociolekt har diskuterats. Kostinas hävdar att begreppen går in i varandra men att varieteten talas på ett avgränsat område vilket gör att den kan betraktas som dialekt. Samtidigt kan den ses som en sociolekt då låg social status är vanlig i de områden där språket talas (Kotsinas 2005:245). Det finns kopplingar till båda, men även drag som avviker, vilket ger begreppet *multietnolekt* som Gunnarsdotter Grönberg (2013:253) benämner det. Enligt Einarsson (2013:213) är etnolekt en varietet som uppstår för att markera talarnas etniska identitet i förhållandet mellan minoritets- och majoritetsspråk.

Centralt i multietniskt ungdomsspråk är ordförrådet med inslag från många olika invandrarspråk (Gunnarsdotter Grönberg, 2013:256). Andra typiska drag för detta språk går att finna på alla språkliga nivåer som morfologiskt genom ändelsen *-ish*, syntaktiskt med avsaknaden av prepositioner och meningar som ofta felaktigt har rak ordföljd. Vidare finns även typiskt fonologiska drag med tungspets-r och prosodiska genom en stackato-rytm. Tonen som kan misstolkas som brytning sammanfaller mellan alla talare oavsett ursprungsland vilket pekar på att det inte är interferens eller ofullständig andraspråksinläring utan en medveten konstruktion som även svenskfödda talare använder.

Kotsinas (1988:276), som var först med att forska kring förortsspråk i Sverige, skriver att multietniskt ungdomsspråk oftast beskrivs i debatt som torftigt och halvspråkigt med sina språkliga avvikelser och mängd grammatiska fel. Men en undersökning där Ganuza (2008) kartlagt multietniskt ungdomsspråk har enligt Hyltenstam och Milani (2015:45) visat att varieteten bör ses som en utvidgad svenska med medvetna språkliga avvikelser från standardsvenskan och enorm variation och inte som ett torftigt språk med andraspråkliga fel. Ganuza menar att det pekar på en hög språklig behärskning att använda svenskan på det här sättet. Även Bijvoet och Fraurud (2013:381) beskriver förortssvenska som en utökad svenska med språkliga resurser som kan användas i olika kontexter och nämner fler faktorer (2013:375) som pekar på att det är ett gruppsspråk bland ungdomar som inte ska blandas ihop med interimsspråket hos andraspråksinlärare. Dels pekar de på att språket är mer stabilt jämfört med inlärarspråket som hela tiden utvecklas och dels att språket är influerat av många olika språk och inte ett och samma modersmål. De

menar även att språket har en utvidgad repertoar som är medveten till skillnad från inlärarspråket som är en begränsad svenska med mindre ordförråd och ofullständig grammatik. Kotsinas (1988:267) beskriver i en studie baserad på samtal med ungdomar i invandrartäta förortsområden förortssvenskan som en varietet med många typiskt osvenska drag med grammatiska förenklingar och språkliga fel. Ganuza (2008:57) har i sin avhandling kommit fram till att rak ordföljd inte används i den utsträckning som tidigare undersökningar av ungdomsspråksanvändare visar. Hon säger att det bara var ett fåtal ungdomar i hennes undersökning av multietniskt ungdomsspråk som använde rak ordföljd och att det då kunde bero på att man ville passa in eller anpassa språket till sina vänner. Hon menar att det inte går att dra slutsatsen att det är brist på behärskning av språkliga regler som ger detta resultat.

3.5. Språk och attityd

Alla har föreställningar om språk, varieteter och dess användare som ger en viss bild av språkbrukaren. Ofta är det svårt att skilja mellan om det är attityd till språket eller till de som använder språket. På vilket sätt man talar styr hur man blir bemött av andra skriver Bijvoet (2013:122). Så fort någon talar sorterar vi in personen i en grupp baserat på antaganden om ålder, klass, bakgrund och etnicitet beroende på våra egna föreställningar och vår bakgrund. Personer som använder ett språk med avvikelser från standardsvenskan bemöts ofta med en attityd som är negativ och antaganden om kognitiva begränsningar. Dessa antaganden bottnar i våra egna erfarenheter och fördomar kring invandrare och blir därför inte en bedömning av talarens språkkunskaper. Att ha en viss brytning när man talar är i sig inte ett hinder för ett rikt språk menar Fraurud och Bijvoet (2004:399). De säger att det är graden av brytning som kan bli ett hinder och de attityder som majoritetssamhället har till brytningar i kombination med deras värderingar av olika etniska grupper. Samhällets attityd till språkbruk och språkbrukare skiljer sig åt beroende på lyssnarens egen bakgrund, både språkliga och socioekonomiska (Bijvoet och Fraurud, 2013:387).

Gunnarsdotter Grönberg (2013:241) säger att det inte är något nytt med negativa åsikter kring hur ungdomar använder språket. Dessa åsikter har alltid funnits skriver hon, det som skiljer sig över tid är vilka ord och uttrycksformer som är upprörande för andra språkbrukare. Beroende på olika erfarenhet av en varietet kan den ha olika betydelse för olika språkbrukare. Bijvoet och Fraurud (2013:385) skriver att en studie av uppspelat tal visar att attityderna till förortssvenska skiljde sig tydligt i förhållande till standardsvenska. Både när det gällde bakgrund, egenskaper hos talaren och bostadsområde fanns en gemensam syn på förortsområde, invandrarbakgrund samt adjektiven tuff och självsäker hos de som talade förortssvenska. Motsvarande egenskaper hos de som talade standardsvenska var trevlig, ordentlig och intelligent. Jonsson (i Forte: 2016) säger att förortsvenskan i film ofta tillskrivs en kille som håller sig utanför lagen, går sin egen väg och inte följer gängse normer i samhället. I kombination med detta, görs ofta undersökningar om multietniskt ungdomsspråk just på den kategori ungdomar som inte lyckats så bra i samhället. Detta kan göra att bilden och attityden till sättet att prata förortssvenska blir en stereotyp. Vidare säger han att bilden långt ifrån stämmer. Han har i sina undersökningar sett en helt annan bild av välutbildade ungdomar som behärskar skolspråket och sedan växlar till förortssvenska när de ska prata avslappnat med sina vänner. Jonsson och Milani (2010) har i en etnografisk studie refererad i Hyltenstam och Milani (2015:47) sett att talad standardsvenska ofta kopplas till duktiga elever i skolan medan former av ungdomsspråk blir synonymt med ett störikt beteende. Studien visar, att även om ungdomarna är medvetna om detta, använder de båda varietéerna, och växlar skickligt mellan dem på olika arenor. Att tala standardsvenska kan leda till mobbing av den egna gruppen enligt undersökningen.

En undersökning gjord av Fraurud och Bijvoet (2004:401) kartlägger vilka uppfattningar ungdomar i några förorter i Stockholm har om multietniskt ungdomsspråk. Resultaten visar att varieteten till allra största del används för att markera grupptillhörighet och stärka identiteten. Andra funktioner av språket som framträdde i resultaten var att imponera på andra samt att hålla andra människor utanför samtalet. Att använda varieteten som ett hemligt språk uppgavs av flera informanter som respektlöst. Undersökningen visade att språket även användes på

ett sätt som påminner om ett anti-språk där syftet är att uttrycka motstånd mot samhället (2004:403).

3.6. Identitet och språk

Det finns skillnader i hur man själv uppfattar och definierar sin identitet och den som omgivningen tillskriver en person säger Otterup (2005a:310). Oavsett om en person har invandrat till landet eller är född i landet, blir omgivningens definition invandrare på grund av hudfärg och brytning menar han. Han säger vidare att invandrare som begrepp är kopplat till negativa förställningar som arbetslöshet, utanförskap, fattigdom och kriminalitet.

Otterup (2005b:27) skriver att identiteten handlar om var man hör hemma både på ett individuellt, personligt plan och ett kollektivt, gruppmissigt. Språket är en del av identiteten. Tillsammans med kultur och religion bildar språket en samhörighet och en lojalitet med de som delar samma ursprung och normer (Einarsson 2011:41). Att klasskillnad och tillhörighet märks i språket säger Kotsinas (Aftonbladet 2010) och menar att det är viktigt att genom språket signalera vem man är och att man är stolt över sin grupptillhörighet. Men denna identitet är inte statisk enligt Haglund (2004:361) som menar att den är oförutsägbar och öppen utifrån varje nytt sammanhang och ny situation. Hon säger vidare att identiteten är en social konstruktion som i varje språkligt samspel produceras och reproduceras. Identitet innehåller även en stabilitet som enligt Otterup (2005a:309) är en nödvändig förutsättning för fortsatt interaktion med andra. Att standardsvenska har hög status spelar ingen roll för ungdomarna som talar förortssvenska. Fraurud och Bijvoet (2004:403) skriver att det kan vara svårt att känslomässigt identifiera sig med standardsvenska för invandrarungdomarna. De vill inte använda standardsvenska för att riskera att komma utanför den egna gruppen. En studie gjord i Angered av Sernhede (Otterup, 2005a:311) visar att identitetsarbetet bland ungdomarna inte i första hand handlar om att välja mellan det svenska samhällets eller föräldrarnas kultur. Det bygger på en vilja att anpassa sig till de vänner från världens alla hörn som de lever bland och vill känna samhörighet med.

4. Metod och material

4.1. Metod

Olika ingångar och syften kräver olika undersökningsmetoder vilket gör att min studie har både en kvantitativ och en kvalitativ del. Utifrån mitt syfte att undersöka vilken syn ungdomar har på förortssvenska har jag gjort en enkät för att få en bred bild av hur ungdomar ser på multietniskt ungdomsspråk. Frågorna i enkäten är i huvudsak flervalfrågor. Jag har även inkluderat några öppna frågor, för att i specifika fall, inte styra svaren mot redan givna svar. Det gäller frågor där jag eftersöker informanternas egna tankar kring förortssvenska, se bilaga 1.

Till syfte att undersöka om unga vuxna från mångkulturella områden använder förortssvenska och i så fall varför, har jag valt en kvalitativ metod för datainsamling genom intervjuer för att få en djupare förståelse av ett fåtal informanter. Jag har ställt 14 frågor som alla är öppna, se bilaga 2.

4.2. Urval

Enkäterna har jag genomfört med elever i åldern 16-20 år, på den gymnasieskola där jag arbetar. De har varierande bakgrund och kommer från olika områden både i stan och från landsbygden. Sex klasser deltog varav fyra av dem har mig som undervisande lärare. Urvalet bygger på tillgänglighet och trygghet. Min relation till eleverna gjorde att de kände sig trygga, ställde frågor och bad om hjälp för att få ner sina tankar på de öppna frågorna. Underlaget är 35 enkäter.

Informanterna till intervjuerna skulle dels vara över 22 år, vara uppväxta i invandrartäta förorter och helst bo i lite olika delar av landet. De skulle även i viss grad ha talat med förortssvenska under sin ungdomstid. Jag hittade sju personer som uppfyllde kriterierna och hade möjlighet att ställa upp, samtliga män. Det som är gemensamt för samtliga är att de är födda i Sverige av invandrade föräldrar eller kom till Sverige vid tidig ålder. De intervjuade återfinns i Lund, Borås, Göteborg

och Borlänge och är mellan 23 och 35 år gamla, vilket i modern forskning överskrider åldern för ungdomstid (Einarsson, 2011:195)

4.3. Genomförande

4.3.1. Enkät

Jag provade mina enkätfrågor på några elever för att se vilka svar de gav och om de var lätta att förstå. Pilotundersökningen ledde till några justeringar av enkäten. Innan informanterna genomförde enkäten fick de se ett klipp ur filmen *Shoo bre* för att få en tydlig bild av det språk frågorna gällde. Klippet illustrerade ungdomar som växlade mellan standardsvenska och förortssvenska. Jag tror att klippet hjälpte till att förtydliga förortssvenska men inser att det kan vara svårt att urskilja var gränsen mellan förortssvenska och standardsvenska går vilket kan komma att påverka resultatet. Jag informerade om att svaren var anonyma och att deltagandet var frivilligt. Enkäten genomfördes i sex klasser på en gymnasieskola och resulterade i sammanlagt 35 ifyllda enkäter.

4.3.2. Intervju

Intervjuerna genomfördes som samtal med öppna frågor vilket gav informanterna en möjlighet att svara spontant. Två intervjuer genomfördes genom telefonsamtal. Jag antecknade alla svaren och transkriberade sedan i direkt anslutning till intervjun. Frågorna var förutbestämda men ordningen varierade mellan de olika intervjuerna beroende på vad informanterna berättade och vilka följdfrågor som kom upp. Att frågornas ordning varierade gjorde samtalen mer avslappnade då informanten hade möjlighet att fritt berätta om förortssvenska. Jag undvek även att ställa frågor som informanten redan hade besvarat. Det kan finnas en risk att denna avslappnade fria metoden färgade informanternas språk under intervjuerna till att innehålla mer drag av förortssvenska än i andra formella situationer. De fyra första frågorna inledde samtliga intervjuer och ramade in informanternas upplevda identitet och deras språk.

Därefter blev samtalet mer fritt och frågorna varierade mellan förberedda och spontana. De spontana frågorna användes för att ge informanten möjlighet att utveckla resonemang och förtydliga sina tankar. Efter intervjun läste jag upp mina antecknade svar för att bekräfta att jag tolkat informanten rätt. Jag fick i efterhand kontakta fyra informanter för kompletteringar som en direkt följd av att frågor förbisågs i det fria samtalet, vilket inte utgjorde något hinder.

4.4. Analys

Enkätens frågor med ja och nej frågor redovisas i en tabell. De öppna svaren analyserades med hjälp av en enklare innehållsanalys utifrån tre kategorier med underkategorier. Huvudkategorierna utgörs av svaren på frågan om varför vissa talar förortssvenska samt hur informanterna ser på förortssvenska baserat på om de själva talar varieteten eller inte. På de slutna ja och nej frågorna, svarar de som talar varieteten och de som inte talar varieteten på samma sätt, men intressanta skillnader uppstår mellan grupperna i de öppna frågorna vilket ligger till grund för huvudkategorierna. Informanternas svar har grupperats efter mönster och liknande svar har gett underkategorier. Svaren har placerats i den kategori de passar bäst in i med citat som förtydligar analysen.

Tabell 1. Exempeltabell över enkätens öppna frågor

Exempel på kategorisering av enkätsvar	
Utdrag ur enkätsvar ”För att dölja något, ingen ska veta vad du snackar om”.	
Huvudkategori: Varför talar vissa förortssvenska?	Underkategori: Hålla andra utanför/spela coola

Alla intervjuer transkriberades och lästes flera gånger för att ge en helhetsbild av innehållet. Därefter analyserade jag svaren och delade in i dem i kategorier som var relevanta i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. Intervjusvaren

presenteras i fyra kategorier med underrubriker. Huvudrubrikerna är: *Identitet, motivation, personlig bild av förortssvenska och samhällets bild av förortssvenska.*

Underkategorierna utgörs av meningsbärande enheter i intervjustavaren och illustreras av citat för att ge en tydlig bild och en fördjupa förståelsen för innebörden av kategorin.

Tabell 2. Exempeltabell över intervjustavaren

Exempel på kategorisering av intervjustav	
Utdrag av intervjustav: ”Jag pratar förortsslang med mina vänner . Det bara händer. Enklare ”.	
Huvudkategori: Motivation	Underkategori: Enklare med vänner

5. Resultat

I det här kapitlet presenteras resultaten och analysen av svaren från enkäterna och intervjuerna.

5.1. Resultat enkät

Enkätens ja och nej svar presenteras i en tabell följt av sammanhängande text som beskriver tolkningen av tabellen mer ingående. De öppna frågorna presenteras sedan under tre huvudkategorier där den första beskriver varför ungdomarna tror att vissa talar förortssvenska följt av två kategorier som redovisar vilken syn ungdomarna har på förortssvenska baserat på om de själva uppgett att de talar varieteteten eller inte.

5.1.1. Enkät slutna frågor

Enkätens slutna frågor presenteras nedan i tabell 3. Varje fråga har besvarats av samtliga 35 informanter i undersökningen.

Tabell 3. Enkätens slutna frågor

Enkätfråga	Ja	Nej
Talar du förortssvenska?	15	20
Växlar talarna talstil när de pratar?	31	4
Gör de medvetna språkliga fel när de talar förortssvenska?	15	20
Talar svenskar förortssvenska?	23	12
Påverkas livet i samhället av att prata förortssvenska?	16	19

Av de 35 genomförda enkäterna uppger 15 att de själva talar förortssvenska. De skriver att man märker det genom orden de använder och uttalet.

"Om du inte fattar vad jag säger är det slang".

I stort sett alla i undersökningen menar att de som talar denna varietet växlar talstil, endast 4 informanter uppger att talarna av varieteten alltid talar på samma sätt. Om de språkliga felen är medvetna eller inte råder delad mening om precis som på frågan om livet i samhället påverkas. Att även svenskfödda talar varieteten är informanterna mer överens om.

Majoriteten i undersökningen menar att språket talas främst av ungdomar. Vilka åldrar som anses tala förortssvenska är 10-25 år den i särklass vanligaste angivna åldern.

10-20 år	8
10-25 år	18
10-35 år	6
10-80 år	3

Om det finns någon åldersgräns för när man slutar tala varieteten svarar de flesta nej, men det finns tillägg som menar att äldre inte pratar på detta sättet lika ofta och att man förmodligen slutar när man blir förälder.

"Om man blir äldre man ska inte prata med sina barn så här".

Några uppger att de som pratar förortsslang bor överallt men de allra flesta uppger olika förorter med mycket invandring som områden där varietetens talas. Förorterna ligger lokalt men utgörs även av förorter i bland annat Göteborg och Stockholm.

5.1.2. *Enkät öppna frågor*

De öppna frågorna presenteras nedan utifrån kategorier och underkategorier. I den första kategorin finns svar från 32 av de 35 informanterna. Tre informanter hade inget svar på den frågan. I de två följande kategorierna har svaren från de 15 informanterna som svarat att de själva talar förortssvenska skiljts från svaren från de 20 informanterna som svarat att de inte gör det. Av de 15 respektive 20 informanterna som utgör underlag för de kategorierna kan samma informant återfinnas i mer än en kategori. Det finns även informanter som inte hade någon åsikt och därför inte återfinns i någon av kategorierna.

Tabell 4. Enkätens öppna frågor, kategorier och underkategorier

Kategori	Underkategori
5.1.3 Varför talar vissa förortssvenska? (32)	Enklare/Med vänner (14) Hålla andra utanför/Spela coola (11) Många nationaliteter i området (7)
5.1.4 Synsätt hos talare av förortssvenska (15)	Medvetna fel - Dålig vana (4) Svenskar - Vill härma (4) Förortssvenska - Mest fördelar (6)
5.1.5 Synsätt hos icke-talare (20)	Medvetna fel - Vill utmärka sig (5) Svenskar - Spela coola (6) Förortssvenska - Vill ha makt (3)

5.1.3. *Varför talar vissa förortssvenska*

Här presenteras anledningarna till varför vissa talar förortssvenska enligt informanterna som svarat på enkäten. Tabell 5 visar både fördelningen mellan hur

talare av varieteten och icke-talare har svarat samt det totala underlaget för varje kategori. Kategorierna utgörs av meningsbärande enheter i informanternas svar.

Tabell 5. Fördelningen mellan talare av varieteten och icke-talare

	Talar förtortssvenska		Icke-talare		Totalt	
Enklare/Med vänner	7		7		14	
Hålla andra utanför/Spela coola	4		7		11	
Många nationaliteter i området	2		5		7	
Känner du många som talar förtortssvenska?	Väldigt många	11	Väldigt många	4	Väldigt många	15
	Ganska många	4	Ganska många	6	Ganska många	10
	Någon enstaka	0	Någon enstaka	10	Någon enstaka	10

Enklare/Med vänner

Informanterna som inte talar varieteten uppgav att språket är enklare, både kommunikativt, och genom enklare grammatik och enklare ord som människor från andra länder förstår. Några uppgav att det svenska språket görs enklare språkligt när det blandas med ord från andra språk som de redan kan.

”Enkelt att förstå för dig som inte är svensk”

De som själva talar varieteten uppgav också att det var enklare, men av andra orsaker. De uppgav att språket görs lättare genom de påhittade egna orden som förekommer uppblandat med redan vedertagna ord. Att det är enklare att uttrycka sig på förtortssvenska uppgav ett fåtal informanter och menade att de inte behövde anstränga sig så mycket när de talar förtortssvenska vilket upplevdes som lättare.

”Behöver inte tänka, enkla, alla mina kompisar förstår”.

Hålla andra utanför/Spela coola

Enligt enkäten pratar många förortssvenska för att vara coola och för att ”leka” gangster men även för att få makt.

”Jag tror vissa talar så för att känna sig coola”.

Att orsaken är att dölja något för kompisar, föräldrar eller polisen framkom också.

”För att dölja något, ingen ska veta vad du snackar om”.

”För att ingen ska få veta vad pratar dem om, även föräldrar”.

”Det är också svårare för polisen att förstå”.

Många nationaliteter i området

Att människor från olika länder lever på samma ställe uppgavs som anledning till att prata förortssvenska. Andra orsaker var gruppsyck samt umgänget och uppväxten i ett område med många olika nationaliteter.

”För att folk från olika länder placeras i ett område så automatiskt man lär sig nya ord från andra språk”

”De umgås med människor som talar så, gruppsyck liksom”.

Någon enstaka, som själv uppgett att de talar varieteteten, nämnde att orsaken var stolthet för sitt ursprung.

”Stolta att vara ortenbarn”.

5.1.4. Synsättet hos talare av förortssvenska***Medvetna fel -Dålig vana***

På frågan om de som talar förortssvenska gör medvetna fel eller inte när de talar blev det en liten övervikt på att felen är medvetna och att anledning var en dålig

vana. Det kom också upp att man gör medvetna fel för att människor runt omkring inte ska förstå vad man säger och att det låter bättre att ändra på ord och grammatik.

Svenskar - Vill härma

De flesta som uppgett att de talar förortssvenska menade att även infödda svenskar talar på detta sättet. Några beskrev att det finns svenskar som försöker vara som oss. De försöker härma sättet att tala på som är vanligt i förorten men de lyckas inte utan låter bara tontiga. Andra orsaker var att de har vänner som är invandrare och att de försöker passa in.

"Det finns men de låter inte som "oss", de försöker komma in i gamet."

"Ja det finns, men det låter inte bra".

Förortssvenska - Mest fördelar

Av de som själva uppgett att de pratar förortssvenska, känner samtliga många eller väldigt många andra som också gör det. Om livet i samhället påverkas av att tala förortssvenska tror majoriteten av informanterna som själva uppger att de talar på detta sättet att så är fallet. Några få tar upp negativa exempel och nämner då att varieteten kan vara respektlös på offentliga platser och att nyanlända ungdomar i området inte lär sig "riktig" svenska.

"Att tala och höra förortssvenska gör att det blir svårt att förstå riktig svenska".

Positiva exempel återfinns endast av de som själva uppgett att de talar förortssvenska och handlar om att det är positivt att andra, som inte talar förortssvenska, inte förstår, samtidigt som man kan göra sig förstådd med många om man har förmågan att växla mellan standardsvenska och förortsslang. De beskriver språket som en blandning mellan riktig svenska och andra språk och menar att det är en tillgång i samhället att kunna tala så här med sina vänner. Flera har angett att det är positivt att bli förstådd av kompisar.

”Man kan prata i koder som kompisar lätt förstår. Bra hjälp i olika lägen och att andra inte förstår”.

”Bra vid vissa tillfällen, man vill gömma vissa hemligheter”.

Egenskaper som förknippas med förortstalande personer skilde sig tydligt mellan de som själva talade förortssvenska och de som inte gjorde det. Bland talarna fanns egenskaperna: *rolig, klok* och *intressant* men även något enstaka *bråkig*.

5.1.5. *Synsättet hos icke-talare*

Medvetna fel - Vill utmärka sig

Utav de som själva svarat att de inte talar förortssvenska uppgav de flesta att de som talar varieteten inte gör medvetna fel. Bland de som tror att felen är medvetna säger de att det beror på att personen vill ha uppmärksamhet, sticka ut och bli kända för sitt sätt att tala. Här finns även åsikter om att vara coola, tuffa och för att andra inte ska förstå.

”De vill särskilja sig, bli känd för sitt sätt att tala”.

”För att andra inte ska förstå”.

Svenskar - Spela coola

Att även svenskar talar förortssvenska trodde ungefär hälften av informanterna som själva inte talar på detta sätt. De skriver att det beror på att de vill spela coola och att de vill vara någon som de inte är. Andra anledningar som kommer upp är desamma som på frågan om varför vissa allmänt talar förortssvenska. Oavsett ursprung är avsikten att vara cool, vilja dölja något eller umgänge/grupptryck.

”De vill antagligen spela coola”.

”De vill inte andra förstå”.

Förortssvenska - Vill ha makt

De som inte själva talar förortssvenska hade mer att skriva om varieteteten än de som själva talar den. De uppger att det oftast pratas av utlänningar och har enklare ord och grammatik. Att det svenska språket förstörs nämnde några och beskriver förortssvenska som ett dumt språk med mycket slang för oseriösa skojare. Att språket används för att ge uppmärksamhet och makt nämndes som anledningar. Någon enstaka anser att det är ett roligt språk med egna ord och mycket slang.

”Det gör det lättare att veta vem man ska undvika”.

”De förstör det svenska språket och vår kultur”.

De som inte talar förortssvenska känner inte i lika stor utsträckning människor som talar på detta sättet. De nackdelar som framkom var att varieteteten inte ger respekt på offentliga platser med människor som inte förstår. Att alla inte förstår upplevs negativt av några som uppfattar det kränkande att utesluta vissa från att förstå. Att varieteteten utesluter de som inte förstår beskrivs som lite rasistiskt. Många nämner att de ungdomar som lär sig det svenska språket kanske inte lär sig ”riktig” svenska när det bor i områden där de hör mycket slang, vilket inte är bra. Samtidigt nämner några förortssvenska som en fördel för de som är nya i Sverige och menar att språket är lättare att komma in i och orden kanske finns i språk de redan kan.

Egenskaperna *kaxig*, *cool* och *tuff* dominerade stort bland de som uppgett att de inte talar förortssvenska, tätt följt av *arg*, *oartig* och *känslökall*. Även *lata* och *töntiga* är egenskaper som kommer upp. Några få har nämnt *rolig*, *snäll* och *trevlig*.

5.2. Resultat intervjuer

Resultatet redovisas under fyra rubriker som beskriver informanternas identitet, deras motivation till varför de ibland talar förortssvenska samt sin egen och samhällets bild av varieteteten. I de tre första huvudkategorierna svarade samtliga 7 informanter men i den fjärde återfinns endast svar från 6 av informanterna. I underkategorierna kan information från samma informant återfinnas i mer än en

kategori, förutom i den första där informanten beskriver sin identitet som antingen icke svensk eller med en viss kluvenhet till sin identitet.

Tabell 6. Intervjuresultatets kategorier och underkategorier

Kategori	Underkategori
5.3 Identitet (7)	5.3.1 Både svensk och inte (2) 5.3.2 Icke svensk (5)
5.4 Motivation (7)	5.4.1 Enklare med vänner (3) 5.4.2 Hålla andra utanför (2) 5.4.3 Ursprung (3)
5.5 Personlig bild av förortssvenska (7)	5.5.1 Egna ord (7) 5.5.2 Ålder (7) 5.5.3 Vackert språk som ger fördelar (5)
5.6 Samhällets bild av förortssvenska (6)	5.6.1 Innovativt och fantasifullt (2) 5.6.2 Destruktivt och förstörande (4)

5.3. Identitet

Hur informanterna i undersökningen beskrev sin identitet i förhållande till svensk eller något annat presenteras här uppdelat i två kategorier.

5.3.1. Både svensk och inte

Samtliga intervjuade är födda i Sverige, eller kom hit när de bara var ett par år, men endast en känner sig som svensk. Den känslan är dock väldigt kliven.

"Jag känner mig som svensk och min mamma tycker tveklöst att jag är svensk. Men andra ser inte mig som svensk då jag har ett utländska utseende. Så känslan är halv men ändå inte, jag har ju aldrig varit i mina föräldrars hemland hur kan jag inte vara svensk."

En känner samma klivenhet men åt andra hållet. Han känner sig som somalier men blir betraktad som invandrare när han är i hemlandet. Samtidigt säger han att han inte kan vara svensk.

"Det är svårt att känna sig svensk, jag umgås aldrig med svenskar, de enda jag pratar med är på jobbet."

5.3.2. Icke svensk

En informant tänker att den dagen han får ett svenskt pass kommer han vara svensk men fram till dess är han liberian. Återstående 5 informanter är tveklöst säkra på att de inte är svenska och har ingen strävan efter att bli det.

"Jag är afrikan till utseendet och genom mina föräldrar. Jag bor i Sverige men det gör mig inte till svensk. Jag har andra värderingar och andra sätt att tänka."

"Jag är långt ifrån svensk. Jag lever ett arabiskt liv i Sverige, äter arabisk mat och följer arabiska traditioner."

5.4. Motivation

Alla intervjuade bor i invandrartäta förortsområden och trivs bra med det. De beskriver sammanhållningen och att ha alla sina vänner nära som främsta anledningen till det. Språken de använder är svenska, föräldrarnas modersmål och

engelska men även arabiska till viss del. När det gäller svenskan talar de standardsvenska med dialekt men använder även förortssvenska vid vissa tillfällen och med vissa människor. Här följer tre kategorier som beskriver varför informanterna ibland talar förortssvenska.

5.4.1. Enklare med vänner

En av de intervjuade säger att han väldigt sällan och i undantagsfall talar förortssvenska medan de återstående alltid talar förortssvenska med människor från samma område. Alla uppger att det är med vänner de använder varieteteten och främst för att det är enklare och att de inte behöver tänka så mycket.

”Jag pratar förortsslang med mina vänner. Det bara händer. Enklare.”

”Jag pratar ortensvenska med mina vänner på fritiden och även på raster när jag är med dem som kan. Det är ingen ide att prata så med andra för de förstår inte.”

5.4.2. Hålla andra utanför

Förutom att det är lättare och händer helt naturligt nämner några av informanterna att de använder förortssvenska när andra inte ska förstå. En av informanter säger att det är en stor fördel att alla inte förstår förortssvenska. Att inte polisen förstår nämns också som fördel.

”Helt ärligt mest när vi pratar om kriminella saker och namn på droger. Knas grejer, ingen annan ska förstå. Det är inte var, utan med vem som styr hur jag pratar.”

5.4.3. Ursprung

Det kommer också upp orsaker som handlar om ursprung och att ord från många olika språk berikar det svenska språket. Några säger att det blir problem om de inte pratar slang och kan uppfattas som ”svenne wannabes” av de övriga på området.

”Jag förlorar min identitet om jag inte pratar så.”

” Det berikar språket, helt ärligt lät er svenska jätte töntig innan vi fixade till den.”

5.5. Personlig bild av förortssvenska

Här följer tre kategorier som beskriver den bild informanterna ger av förortssvenska.

5.5.1. Egna ord

Det som utmärker förortssvenskan är framförallt orden men även tonen och grammatiken. Det finns många ord som icke-talare inte kan förstå och dessa ord skiljer sig från område till område och då även mellan olika delar i landet. På frågan om det finns ord som en icke-talare inte förstår svarar samtliga ja. De beskriver att orden de använder är väldigt lokala och att de inte alltid förstår ord som talas på områden som är belägna i närheten av deras område.

”Ja det finns många ord såklart. Slang kom till för att folk inte skulle förstå. Det är olika från stad till stad, jag känner mång ord- uppfinnare. Det finns ord som jag själv och många andra utlänningar inte förstår, så det är riktigt komplicerat.”

”Såklart, det finns många, vi gör kaos med det svenska språket. Vi har egna ord som bara gäller för vårt område.”

En av informanterna menar att grammatiken är sämre men att det inte är medvetet, han hävdar att det är mer den härmande brytningen och tonen i sättet man pratar som är medveten. De andra informanterna säger att de gör medvetna grammatiska fel när de pratar förortssvenska, dels för att de är lättare när man inte behöver tänka korrekt, och dels för att man inte bryr sig om reglerna när man pratar.

”Tonen, mer avslappnat. Sämre grammatik men inte medvetet, mer brytning.”

”Orden, ändrar grammatik med flit, lättare.”

”Områdesord, mycket slang. Man bryr sig inte om regler, pratar som känns rätt, bryr sig inte om ordföljd.”

5.5.2. *Ålder*

Om alla som bor i området pratar förortssvenska skiljer sig från: *nej inte alla, bara ungdomar till ja definitivt*. På frågan om vilka som talar förortssvenska blir svaren att det är flest ungdomar med utländsk bakgrund som gör det och att orsaken är att de lär sig denna varietet då den är vanlig i det område där de bor. De säger att även svenskar i området pratar förortssvenska och anledningen till det är att de är uppväxta i förorten och umgås med personer som talar så.

”Att prata med slang har inte så mycket med ålder att göra.”

”Nej, de äldre har slang fast andra ord”.

På frågan om det finns någon åldersgräns för när de runt omkring dem slutar prata förortsslang svarar de nej. Om de tror att de själva kommer att sluta prata förortssvenska svaras det både ja och nej. De flest uppger dock att de inte tror att de kommer att sluta även om en av informanterna upplevde det som pinsamt att tala förortsslag på grund av sin ålder.

”Antagligen inte, det är vårt språk, varför ska jag sluta?”

”Nej! Så länge du är med dina vänner pratar du så, oavsett ålder.”

”Ungdomar. Om jag flyttar kommer jag nog glömma av och sluta prata så.”

5.5.3. *Vackert språk som ger fördelar*

De beskriver ”sitt” språk som unikt, vackert och kreativt. De menar även att varieteten är effektiv och ger dem många fördelar i samhället.

”Det bara gynnar, fler ord berikar språket, bra att inte alla kan.”

”Nej tvärtom, kan göra mig förstådd med fler människor. Kan alla varianter och fattar när och hur man växlar.”

”Man får många yngre brudar om man pratar förortsslang.”

Samtliga intervjuade växlar med stor säkerhet mellan standardsvenska och förortsslang. Det ser ingenting med varieteten som är negativt för sin egen del men är överens att det får konsekvenser för dem som inte kan växla eller inte behärskar standardsvenska.

”Bara nackdelar för dem som inte kan växla. Jag kan skifta, men kan man inte det, blir det problem.”

”Jag ser och känner många på området som bara pratar förortssvenska i alla lägen, de kommer inte gå bra för dem, för dumma för att fatta det.”

5.6. Samhällets bild av förortssvenska

Nedan följer två kategorier som speglar hur informanterna tolkar samhällets syn på förortssvenska.

5.6.1. *Innovativt och fantasifullt*

Samhällets syn på förortssvenska ser de lite på olika sätt. En av informanterna säger att ungdomar har hög status bland många äldre som vill hålla fast vid det ungdomliga. Detta i kombination med att nerknarkade stjärnor är förebilder för många i dagens samhälle gör att förortssvenska ses som fantasifullt och innovativt och många förskönar och hyllar det sättet att tala språket.

”Att växa upp och följa normer ses inte längre som en dygd. Unga är mer prisade för sina dumheter och strävan efter att vara annorlunda och jakten på vem man är går emot all logik.”

5.6.2. *Destruktivt och förstörande*

Att samhällets syn är mer skeptiskt negativ tror de övriga informanterna. De menar att många inte gillar att man gör om språket utan att det är självklart så att man vill bevara sitt språk som det är.

”Tror inte ni gillar det, ni är inte en del av det. Det man inte förstår är lätt att hata.”

”Självklart tycker ni det är dåligt, det är därför jag inte använder det när jag inte är med vänner.”

Att det kan vara negativt i andras ögon och ses som något dåligt att tala förortssvenska har de också tankar om som de upplever bygger på okunskap hos de som inte har kunskap om språket och fördomar som kan finnas i samhället.

”Nackdelen är att personer som inte är så insatta tror man är destruktiv och obegåvad.”

”De som pratar så här är snälla, kanske verka tuffa ,vi pratar så här för att finta polisen, de tror vi är dumma men det är vi inte.”

6. Diskussion

6.1. Synen på förortssvenska

Vilken syn ungdomar har på förortssvenska skiljer sig åt beroende på vilken erfarenhet och relation de har till varieteteten. Resultaten av enkäterna gav till stor del samma resultat som en tidigare undersökning i ämnet gjord av Fraurud och Bijvoet (2004:402) bland ungdomar i invandratäta bostadsområden. Deras undersökning visade precis som min att uppfattningen bland ungdomar är att varieteteten talas främst av ungdomar i tonåren som växt upp i mångkulturella förortsområden. Båda undersökningarna visade också att de flesta ansåg att de som talade förortssvenska inte alltid talar på samma sätt utan växlar mellan standardsvenska och förortssvenska vid olika tillfällen, beroende på med vilka de talar. Kotsinas (1994:311) skriver att alla talare varierar sina språkdrag mer eller mindre för olika sociala sammanhang beroende på samtalspartner och situation. Men resultaten visade även på stora skillnader som kan bero på att mina informanter bestod av en blandning av ungdomar uppväxta och boende i förorten där språket ofta talas och där informanterna känner många som talar på detta sätt, blandat med ungdomar från områden med väldigt få invandrare där förekomsten av förortssvenska är väldigt ovanlig och informanterna inte heller känner många som använder varieteteten. Synen på förortssvenska gav därför i min undersökning en mycket varierad bild. De ungdomar som själva inte talar på detta sättet har enligt enkäten ibland svårt att skilja varieteteten från ett inlärarespråk som andraspråkstalare har innan de erövrar ett mer fulländat språk och tolkas då som ett torftigt språk för inlärare. På frågan om varför vissa talar förortssvenska säger de att det är lättare, med lättare grammatik och lättare ord för invandrare. Ganuza (2008) menar enligt Hyltenstam och Milani (2015:45) att förortssvenskan inte är en begränsad svenska med mindre ordförråd och sämre grammatik, men för en person som inte har kunskaper om denna varietet, kan det kanske vara svårt att skilja språken åt.

Att förortssvenska inte sågs som positivt uttrycktes av ett fåtal informanter som själva inte talade varieteteten. De beskrev att det var av lathet man talade på detta sättet, att det upplevdes som oartigt och att det förstörde det svenska språket och vår

kultur. Någon uttryckte att det enda positiva med att höra förortssvenska var att man då visste vem man skulle undvika. Det visar att man, som Bijvoet (2013:122) skriver, bedömer en person efter sättet denne talar och tolkar sedan personen på ett specifikt sätt, utefter sina erfarenheter och antaganden om hur personen är som människa. Att språket förstörs och att människor som talar på detta sätt inte respekterar den svenska kulturen bottnar i de värderingar och tankar man har kring språk och etnicitet. Bijvoet och Fraurud (2013:387) skriver att lyssnarens språkliga och socioekonomiska bakgrund färgar attityden man har till språk och språkbrukare vilket blir tydligt i undersökningen då personer utan erfarenhet att varieteten såg den som torftig och negativ.

De som själva talade varieteten hade inget negativt att säga om att tala på detta sättet. De såg fördelar med att kunna tala med fler människor och några uttryckte stolthet för att sättet att tala visade deras tillhörighet och samhörighet med förorterna.

6.2. Varför talar vissa förortssvenska?

Att markera grupptillhörighet är enligt Fraurud och Bijvoet (2004:394-402) en av de mest framträdande funktionerna av förortssvenska. Några i min enkätundersökning nämnde gruppsyck som anledning till varieteten men det svaret kan tolkas både som tillhörighetsmarkör och som något påtvingat för att inte hamna utanför rådande norm på området. Vidare visade både min och deras undersökning att förortssvenska används för att hemlighålla något för någon utanför gruppen. Syftet med detta menar de kan både vara viljan att markera medlemmarnas identitet och samhörighet och att tala på ett sätt som inte förstås av omgivningen. Detta upplevdes som respektlöst av flera informanter i både deras och min undersökning. Att använda språk för att markera avstånd eller för att utesluta någon från att förstås, uppfattas negativt av omgivningen och någon enstaka av informanterna upplevde det även rasistiskt. Precis som Einarsson (2011:156) skriver, markerar varieteter gemenskap och samhörighet genom olika sociolekt som uppstår i socialt och åldersmässigt lika grupper vilket samtidigt innebär att det markerar avstånd till utomstående. En annan

anledning till att varieteten talades är enligt informanterna utav viljan att vara cool. Andra anledningar till varför vissa pratar förortsslang, som framkom i denna undersökning, är att man inspireras av alla de språk som talas i området och av viljan att hålla kvar språket utav stolthet för sitt ursprung, vilket motsvarar Einarssons (2013:213) definitionen av en etnolekt där man markerar sin etniska identitet genom språket.

Några av de som själva talade förortssvenska identifierade sig starkt med språket och var skeptiska till att andra ungdomar utanför området härmade deras sätt att prata. Att varieteten har spridits sig till så kallade ”wannabees” utan rötter i flerspråkiga förortsområden upplevdes även som negativt av informanterna i Fraurud och Bijvoet (2004:394) undersökning. Att även svenskar talar varieteten är många eniga om, enligt min undersökning. Einarsson (2011:195) säger att budskapet i det man säger inte blir lika känslofyllt om man inte använder sin vanliga röst utan härmar ett annat sätt att tala. Det kan vara ett drag av avstånd till det man säger att tala med en härmad brytning. Anledningen till varför svenskar talar förortssvenska är, enligt mina informanter, att de är uppväxta i områden där varieteten oftast talas och att de umgås med personer som talat på det sättet. Det framkom även åsikter om att personerna härmar talare med utländsk bakgrund för att verka coola och att det bara låter löjligt att svenskar talar på detta sättet.

6.3. Varför talar unga vuxna förortssvenska?

Att ungdomar i invandratäta förortsområden använder förortsslang är känt sedan länge. Även unga vuxna från dessa områden använder sig av förortsslang, men av andra anledningar och i mindre utsträckning. Min undersökning visar att språkdragen finns kvar som en medveten del i deras vardagsspråk med vänner. Ungdomarna som i enkäten svarat att de talar förortssvenska gör det bland annat för att vara coola, sätta sig i respekt hos andra och för att grupptricket på området påverkar dem. Ingen av dessa anledningar fanns hos de unga vuxna som jag intervjuade. Samtliga angav att de endast talade med sina vänner med denna varietet och att det kommer helt naturligt och är en del av dem. Att använda språket på ett

visst sätt, av en rädsla att inte passa in, var hos dessa unga vuxna helt borta. En av informanterna menade att han tidigare pratat förortsslang utav viljan av vara som andra, inte riskera att prata standardsvenska och bli klassad som tönt, men att han aldrig tänkte på det sättet längre. Att de är medvetna om att varieteten räknas som ett ungdomsspråk är väldigt tydligt och någon uttryckte att det upplevdes pinsamt att tala med slangord som vuxen men tänkte för den delen aldrig sluta. Att förortssvenska kunde användas för att imponera på yngre tjejer tolkar jag som ett grepp för att hålla kvar sin ungdomlighet. Trots medvetenheten av att språket utvecklas, och på ett sätt tillhör ungdomen, var det endast en som trodde att han kanske kommer att sluta tala med förortsslang. De andra såg det som en stor del i sin vardag och menade att identiteten skulle gå förlorad om de skulle överge språket. Einarsson (2009:38) skriver att språket symboliserar en känslan av att tillhöra en gemenskap med samstämmig norm och är en kraftfull markör av identiteten, vilket mina informanter intygade.

6.4. Förortssvenskan, identiteten och samhället

När informanterna i intervjuundersökningen beskriver förortssvenska gör de det på ett sätt som visar på stolthet. De använder ord som unikt, vackert och mystiskt i sina förklaringar. De ser inte varieteten som någon bristande språkhantering av det svenska språket, tvärtom beskriver de att de ha utökat språket och gjort det mer effektivt med fler ord och större språklig variation. Ganuza (2008) skriver enligt Hyltenstam och Milani (2015:45) att förortssvenskan har en utvidgad repertoar som är medveten till skillnad från inlärningspråket som är en begränsad svenska med mindre ordförråd och ofullständig grammatik vilket ligger helt i linje med det mina informanter menar. Att det finns många ord som icke-talare inte kan förstå är de helt eniga om. Språket bygger på låneord från många olika språk och har även inslag av påhittade ord som förekommer väldigt lokalt på vissa områden. En av informanter säger att språket används för att hålla andra människor, bland annat polisen, utanför samtalet. Jag får inte uppfattningen om att syftet med detta är ett spel att låtsas vara

tuff, vilket framkom, som anledning enligt ungdomarna i enkäten, utan helt enkelt ett medvetet val att leva utanför vissa av samhällets regler.

Samhällets syn på språket ställer de sig förvånansvärt likgiltiga till. En person säger direkt att samhället tycker att språket är dåligt och att han och hans vänner blir betraktade som mindre vetande på grund av sitt sätt att prata. De andra måste fundera en stund och säger efter lång tystnad att många i samhället, speciellt de som inte är så insatta, förmodligen tycker att det är dåligt och att det ger låg status att prata förortsslang. Det man inte förstår och är en del av, är lätt att hata. Någon säger att det kan ses som ett misslyckande att inte kunna ”riktig” svenska efter lång tid i landet och en annan säger att andra kan få en bild av att man är obegåvad och destruktiv om man pratar förortsslang. De är säkra på att dessa bilder uppstår av okunskap. Medias och filmers vanligt förekommande stereotypa bild av personer som talar förortsslang som kriminell och normlös, som Jonsson (i Forte: 2016) beskriver, bidrar förmodligen också till den bilden. Personerna i min undersökning konstaterar precis som Källström (2011:132) beskriver, att denna bild förmodligen finns, men ingen av dem säger att de låter sig påverkas negativt av detta, vilket tyder på en stark självkänsla och en inre styrka. Det finns även en informant som menar att förortssvenskan ibland förskönas av samhället. Språket målas upp som något exotiskt och beskrivs som innovativt och fantasifullt. Han säger att dagens vuxna vill hålla kvar det ungdomliga och dagens förbilder är inte längre värtaliga personer som vill växa upp och följa normer utan rappande, nerknarkande artister vilket höjer statusen på förortsslang bland många i samhället.

6.5. Motivation och förortssvenska

Det måste finnas en motivation för att vilja tala och utveckla standardsvenska. Viljan av att identifiera sig med människor som talar målspråket kan driva den motivationen. En annan drivkraft kan vara viljan att utbilda sig för ett specifikt yrke. Endast en i undersökning känner sig som svensk och såg det möjligt att han i framtiden skulle sluta att tala svenska med förortsslang. Han identifierade sig som svensk och levde till största delen efter den svenska kulturen. Han var dock väldigt

medveten om att många i samhället inte såg honom som svensk på grund av hans tydligt osvenska utseende och tydligt osvenska namn. Otterup (2005b:25) skriver att det är vanligt med identitetskonflikter hos flerspråkiga individer då den identitet de själva väljer inte är samma som de tillskrivs av andra. Ingen av de andra hade en vilja eller strävan att tillhöra det ”svenska”, med allt vad det innebär. Alla sa att de levde efter föräldrarnas kultur och deras tillhörighet var med familj och vänner i det område de växt upp. Deras standardsvenska med endast små grammatiska avvikelser har inte utvecklats av en vilja att identifiera sig med svenskar, säger de. Den språkliga säkerheten kan beror på att de är födda i landet eller tillbringat nästan hela sina liv här i kombination med att de har utbildat sig och skaffat jobb. Samtliga har en vilja att delta aktivt i samhället på lika villkor. Deras identitet gör ändå att de håller fast vid förortssvenska, de menar att det bara ger dem fördelar, som att kunna kommunicera med fler människor genom sin förmåga att skickligt kunna växla till standardsvenska, och att kunna tala om saker som är hemliga för andra.

Deras förmåga att växla mellan förortssvenska och standardsvenska menar de är en avgörande faktor för att lyckas i samhället och att skaffa jobb. Andra på området som endast har förortssvenskan som sitt språk har inte samma framgång, säger de. Haglund (2004:361) skriver att i mötet mellan minoritetsmedlemmar och majoritetssamhället kan identitetskonstruktionen markera en distans till den sociala omgivningen man inte accepteras av. Hur man väljer och värderar de kulturer och språk som man har tillgång till skriver Otterup (2005b:19) beror på värderingar och synsätt som finns på samhällsnivå. Ett felfritt språk kan enligt Otterup (2005a:313) minska de förutfattade meningarna som finns kring en etnisk grupp baserat på klädstil, livsstil och hudfärg men den tar aldrig helt bort de främlingsfientliga attityder som kan finnas ibland majoritetsbefolkningen. Att genom språket öppet och stolt visa sin tillhörighet och sin bakgrund kan vara ett sätt att undvika identitetsförlust som kan uppstå om man tvingas välja en kultur istället för att bevara båda. Förortssvenskan ger dem en distans till det svenska samhället samtidigt som den stärker en identitet som bevarar deras rötter medan standardsvenskan gör dem till aktiva samhällsmedborgare i det svenska samhället.

7. Slutsats

Synen på förortssvenska bottnar i ungdomarnas egna erfarenheter och värderingar om språket, attityder till människor som talar det och erfarenheter kopplat till de båda. Okunskap eller dåliga erfarenheter kan leda till att synen blir färgad och att språket då blir en dålig svenska som används av lathet, respektlöshet mot det svenska eller av språkliga brister. Kunskap om varieteterna tillsammans med att man känner många människor som talar förortssvenska ger en syn som speglas av språklig kreativitet och fördelar.

De unga vuxna som jag intervjuade håller kvar delar av det språk de utvecklade och talade under sin ungdomstid. Att hålla kvar det språk som de använt under sin uppväxt är inte en fråga om att sträva efter att tala så likt svenskarna som möjligt eller markera avståndet till samhället. Språken används parallellt med tydligt syfte och bara i den kontext där det passar. Informanterna i min undersökning väljer omsorgsfullt vilken kultur de vill tillhöra och med vilka de känner tillhörighet utan att för den delen distansera sig eller ta avstånd helt från det svenska. De väljer att använda det språk som bekräftar bakgrunden, stärker egenvärdet och gemenskapen och ger en tillhörighet som inte ifrågasätts eller behöver motiveras, parallellt med standardsvenskan som ger dem nyckeln till acceptans i samhället. Min undersökning visar att förortssvenskan används för att tala avslappnat och enkelt med sina vänner på det språk som de lättast förstår och som är en del av deras identitet. De använder inte förortssvenskan som ett anti-språk som enligt Fraurud och Bijvoet (2004:403) kan bli fallet då man känner en uppgivenhet och ett utanförskap gentemot majoritetssamhället trots sin perfekta standardsvenska. Samtliga i undersökningen känner sig som accepterade samhällsmedborgare som aktivt håller kvar sitt ursprung. Deras språkval bottnar i en stark känsla av tillhörighet med sina vänner från olika delar i världen, sin stolthet för sitt ursprung och sin vilja att inte bli betraktad som svensk.

7.1. Vidare forskning

Samtliga informanter i min intervjuundersökning talade mer eller mindre förortssvenska. Det skulle vara intressant att undersöka hur allmängiltigt detta är bland en större grupp informanter. Det skulle då vara intressant att se vilka variabler det finns för att behålla delar av det språk man talade som ungdom och vilka som avgör att man slutar.

Samtliga av de jag intervjuade talade flytande standardsvenska och uppgav att de växlade till förortssvenska vid vissa tillfällen med vissa personer. Samtidigt använde de slangord, typiska för förortssvenska, i samband med intervjuerna och i efterföljande korrespondens. Det skulle vara intressant att undersöka hur medvetna talare är av sitt ordval och hur tydlig gränsen egentligen är för dem mellan standardsvenska och förortssvenska. Min uppfattning är att vissa av orden är så allmänt vedertagna att de inte längre ses eller upplevs som slangord.

8. Litteraturförteckning

- Aftonbladet (2011): *Språk är mycket mer än bara kommunikation*. Stockholm.
Tillgänglig: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/article10438016.ab>
Hämtad 2018-02-16
- Andersson, Lars-Gunnar (2013). Dialekter och sociolekter. I: Sundgren, E (red): *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.
- Bijvoet, Ellen (2013): Attityder till språk. I: Sundgren, E (red): *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.
- Bijvoet, Ellen & Fraurud, Kari, (2013): "Rinkebysvenska" och andra konstruktioner av språklig variation i dagens flerspråkiga Sverige. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur. S. 369–396.
- Einarsson, Jan, (2011): *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Forte: (2016): *Förortssvenska en språklig tillgång*. Stockholm.
Tillgänglig: <https://forte.se/artikel/forortssvenska-en-spraklig-resurs/>
Hämtad 2018-02-17
- Fraurud, Kari & Bijvoet, Ellen, (2004): Multietniskt ungdomsspråk och andra varieteter av svenska i flerspråkiga miljöer. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 389–417.
- Ganuza, Natalia (2008): Ordföljdsvariation som språklig strategi bland ungdomar i flerspråkiga storstadsmiljöer. I: *Nordisk tidskrift för andraspråksforskning* s.57-81: Nordand 2(3) 2008
Tillgänglig: https://www.academia.edu/9362035/Ganuza_N_2008b_.Ordfoljdsvariation_som_spraklig_strategi_bland_ungdomar_i_flersprakiga_storstadsmiljor_.Nordand_nordisk_tidsskrift_for_andrespraksforskning_2_3_57-81
- Gunnarsdotter Grönberg, A. (2013): Ungdomsspråk. I: Sundgren, E (red): *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.
- Haglund, Charlotte (2004). Flerspråkighet och identitet. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och*

samhälle. Lund: Studentlitteratur. S. 359-387

Hyltenstam, Kenneth och Milani, Tommaso (2015:5): *Flerspråkighet en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Tillgänglig: www.vetenskapsrådet.se

Kotsinas, Ulla-Britt (1988): "Rinkebysvenska – en dialekt?", i P Linell, V Adelswärd, P A Pettersson & T Nilsson (red): *Svenskans beskrivning 17*. Linköping: Universitetet i Linköping.

Kotsinas, Ulla-Britt (1988): *Invandrarsvenska*. Uppsala: Hallgren & Fallgren Studieförlag AB.

Kotsinas, Ulla-Britt (1994): *Snobbar och pyjamastyper- Ungdomskultur, ungdomsspråk och gruppidentitet i Stockholm*. Stockholm: Brutus Östling Bokförlag Symposion.

Källström, Roger (2011): Multiethnic youth language in reviews of the novel *Ett öga rött*. I: Källström, R. & Lindberg, I. (eds.). *Youth Urban Swedish. Variation and Change in Multilingual Settings*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap, 14. University of Gothenburg. 125-146.

Norberg, Bengt (2013): Vad är sociolingvistik?, I Sundgren, E (red): *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.

Otterup, Tore (2005a). "Jag är en helt gränslös person." I: *Grundskoletidningen* 2005 (3). Sid. 24-29.

Tillgänglig: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/17660?locale=sv>

Otterup, Tore (2005b). "Jag känner mej begåvad bara." *Om flerspråkighet och identitetskonstruktion bland ungdomar i ett multietniskt förortsområde*.

Diss., Institutionen för svenska språket, Göteborg: Göteborgs universitet, 2005.

Sundgren, Eva (2013). Språklig variation och förändring. I Sundgren, E (red): *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.

Bilagor

Bilaga 1: Enkäten

Ålder:

1. Anser du dig prata förortssvenska? Ja Nej

Om ja, på vilket sätt märker man det?

2. Känner du (känner till) någon som talar förortssvenska? Och i så fall hur många?

Någon enstaka Ganska många Väldigt många

3. Vilka områden bor de talare du känner till i? _____

4. Varför talar vissa förortssvenska, tror du?

5. Talar de som använder språket alltid på samma sätt eller växlar de talstil?

Alltid samma

Växlar vid olika tillfällen

6. Tror du livet i det svenska samhället påverkas på något vis om man talar förortssvenska?

Ja

Nej

Om ja, på vilket sätt?

Positivt exempel:

Negativt exempel:

7. Tror du de som talar förortssvenska gör medvetna fel när de talar?

Ja

Nej

Om ja, varför gör de det?

8. Talar även svenskar förortssvenska? Om ja, varför?

Ja

Nej

Om ja, varför gör de
det? _____

9. Vilka åldrar anser du talar förortssvenska?

10-20år

10-25 år

10-35år

10-80år

Finns det någon åldersgräns för när de runt dig slutar prata förortssvenska?

10. Nämn tre egenskaper som tror du stämmer med en person som talar förortssvenska?

1. _____
2. _____
3. _____

11. Hur skulle du beskriva förortssvenska med egna ord?

Bilaga 2: Intervjufrågor

Ålder:

Område:

Född i Sverige/antal år:

1. Om du skulle beskriva din identitet, skulle du då vara svensk eller något annat? Varför?

2. Trivs du i ditt område? Vad tycker du om att bo där? Vad är bra? Vad är dåligt?

3. Vilka språk talar du?

4. När det gäller din svenska, hur skulle du beskriva den?
(Dialekt, standard svenska, förortsslang)

5. När, hur och varför använder du förortssvenska?

Talar du olika språk i olika situationer? Med olika människor? På olika platser?

6. Vad är utmärkande för förortssvenska? (Uttal, ordföljd, ljud)

7. Gör du medvetna fel när du talar förortssvenska? Om ja, varför?

8. Finns det specifika ord som ingår som icke-talare inte skulle förstå?

Om ja, skiljer sig dessa ord från de som pratar förortssvenska i andra delar av landet? I så fall på vilket sätt?

Pratar dina vänner från andra förorter på samma sätt? Finns det något som skiljer?

9. Anser du att alla som bor i ditt område talar förortssvenska? Alla åldrar?

10. Talar även svenskar förortssvenska? Om ja, varför tror du?

11. Finns det någon åldersgräns för när de runt dig slutar prata förortssvenska? Kommer du sluta tror du?

12. Kan det påverka ditt liv i samhället på något sätt att tala förortssvenska?

Om ja, på vilket sätt? Positiva och negativa exempel

13. Hur skulle du beskriva förortssvenskan med egna ord?

14. Vilken status har språket för dig? Gruppen? Vilken status har språket i samhället, tror du?